



**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA‘LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT
O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA
XALQARO HAMKORLIK
MASALALARI**

**XALQARO ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA MATERIALLARI**



2025-yil 18-oktabr



**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK
TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA XALQARO HAMKORLIK
MASALALARI**

Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari

2025-yil 18-oktabr

Toshkent – 2025



**QARATQICH KELISHIGI SEMANTIKASIGA DOIR AYRIM
MULOHAZALAR**
**SOME CONSIDERATIONS ON THE SEMANTICS OF THE
GENITIVE CASE**

DOI: 10.52773/tsuull.conf.2025.18.10/AZPS3851

Maxmudova Matluba Sag‘dulla qizi

tayanch doktorant

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat

o‘zbek tili va adabiyoti universiteti,

matlubamahmudova1812@gmail.com

Annotatsiya. *Kelishik kategoriyasi morfologik kategoriya sirasida ustuvor sintaktik tabiati bilan ajralib turadi. U egalik kategoriyasi bilan birgalikda sintaktik shakllarning so‘z birikmasiga xos guruhini tashkil etib, gapga xos sintaktik shakllarning so‘z birikmasiga xos guruhini tashkil etib, gapga xos kesimlik kategoriyasidan farqlanadi. Jumladan, qaratqich kelishigi semantikasi ham boshqa kelishik shakllaridan ma’lum bir xususiyatlari tufayli farqlanib turadi. Mazkur maqola o‘zbek tilidagi qaratqich kelishining semantikasiga oid ayrim tasniflarni tahlil qilishga, xulosalar berishga bag‘ishlangan.*

Kalit so‘zlar: *qaratqich kelishigi, semantika, kelishik kategoriyasi, belgili qo‘llanish, belgisiz qo‘llanish, grammatik shakl.*

Annotation. *Among morphological categories, the case category is distinguished by its prominent syntactic nature. Alongside the possessive category, it forms a group of syntactic forms characteristic of word combinations, and differs from predicate-based categories that are typical of clauses. In particular, the semantics of the genitive case also stands apart from other case forms due to certain specific features. This article is devoted to analyzing and drawing conclusions from various classifications related to the semantics of the genitive case in the Uzbek language.*

Keywords: *genitive case, semantics, case category, definite usage, indefinite usage, grammatical form.*

Ijtimoiy hayotdagi o‘zgarishlar ilm-fanda ham o‘z aksini topishi, shubhasiz. Garchand tilshunoslikning ildizi juda qadimga borib taqalsa-da, tilshunoslikning ildizi juda qadimga borib taqalsa-da, u bugungi kun tilshunosligining tarozisi bilan o‘lchanadi.

O‘zbek adabiy tilimizda qaratqich kelishigining grammatik ko‘rsatkichi „ning“ dir. Masalan:

Otlarning tuyog‘ida Darvozalar bo‘ldi kul.

(Hamid Olimjon)



*Gul janubning oydin kechasi,
Asta keldi dengiz yoniga.*

(Uyg'un)

Qaratqichli sintagma uch xil ko'rinishga ega:

1. Qaratqich „ning” qo'shimchasini oladi, qaralmish egalik qo'shimchasini oladi. (*Daraxtning yaprog'i*). Bu belgili qaratqich sanaladi.

2. Qaratqichdagi „ning” yashirilgan bo'ladi, qaralmishdagi egalik qo'shimchasi saqlanadi (*daraxt yaprog'i*), bunda birinchi bo'lakning qaratqich ekanligi, undagi „ning” yashirilganligi ikkinchi bo'lakning belgisi orqali aniqlanadi. Bu belgili qaratqich sanaladi.

3. Har ikki bo'lakning ham belgilari yashirinadi (otto'rva, qo'lqop).

Ularning qaratqichlik munosabati mazmundan, qo'shilish xarakteridan, sintaksistik munosabatlaridan bilinib turadi. Shunga asosan ularning belgilarini ham topib bo'ladi (*otning to'rvasi*). Biroq bu uchinchi tipdagi ba'zi birikmalar belgilarni qabul etmaydi, ular doim shu tipda qo'llanadi: *tosh oyna, tosh ko'mir, karam sho'rva* (bu xususiyat qaratqichli sintagmaning ikkinchi tipida ham uchraydi). Uchinchi tip *ikki otning qo'shimchasiz qaratqichlik aloqasiga* kirishuvi sanaladi. Birinchi so'z o'zining asl leksik ma'nosidan chiqib, ko'chgan ma'noda qo'llanganda, bu tipga kirmaydi. Unday chog'da, qaratqichli sintagmadan tamoman chiqadi, sifatlovchili sintagmaga ko'chadi, chunki bu o'rinda u bo'lak mazmunan ham, grammatik xususiyati jihatidan ham sifat vazifasini bajaradi (*oltin yaproqlar, kumush bilak*). Bunday chog'da ularning sifatlik belgilarini ham orttirmoq mumkin bo'ladi (*oltindek yaproqlar, kumushdek bilaklar*). [G'ulomov, 1941:16]

Qaratqichli sintagmaning bunday uch tipga bo'linishi ularning ham semantik, ham grammatik xususiyatlariga asoslanadi.

Qaratqichli sintagma, umuman olganda, qarashlilik, mansublik, xoslikni bildiradi. Ulug' olim A.M.Peshkovskiy aytgandek, bu „qarashlilik” bu o'rinda ortiq keng ma'noda, „grammatik” ma'noda. qo'llanadi. Umuman, qarashlilik bildirishdan tashqari, qaratqichli sintagmaning har bir tipi yana o'zining semantik xususiyatlariga egadir. Quyida bularni ayrim-ayrim ko'ramiz. [Nurmonov, 2001:41]

Belgili qaratqichning ma'no anglatishdagi xususiyatlari quyidagicha:

1. **Predmetga xoslik.** Qaratqich atoqli otlar yoki kishilik olmoshlari bilan ifodalanganda, qaralmishdan anglashilgan narsaning ma'lum bir *predmetga xosligini* ifodalaydi: *Ahmadjonning kitobi, sening ukang*. Ma'lum predmetga xoslik ma'nosi o'zi umumlik ma'nosini anglatuvchi qaratqichlar oldidan yana aniqlovchi keltirib, shu orqali ma'lumlikka, aniqlikka ko'chirish (umuman sonini birga keltirish) bilan ham bo'ladi: *Shu qizning ashulasi*.

2. **Umumiy xoslik.** Qaratqich turdosh otlardan, jins bildiradigan so'zlardan bo'lganda, *umuman xoslik* ma'nosini ifodalaydi: *daraxtning bargi, chumchuqning uyasi*. Yuqoridagi ikki holat ko'rsatadiki, qaratqichning *umuman xoslik*, yoki *aniq*



xoslik—individga xoslikni anglatishi qaratqich vazifasida keluvchi soʻzlarning *leksik maʼnosiga bogʻliqdir.*

3. **Butunning boʻlagi** maʼnosini anglatadi. Bunday chogʻda butun oti qaratqich, boʻlak oti qaralmish boʻlib keladi: *nonning ushogʻi, tuxumning oqi.*

4. **Toʻdadan birni** bildiradi. Bunday chogʻda toʻda oti qaratqich, ajralgan qism oti qaralmish boʻladi. Bunday oʻrinlarda „ning” oʻrnida „dan” qoʻllash ham mumkin: *Talabalarning biri gapirdi—Talabalardan biri gapirdi. Olimlarning bir nechtasi muzokaraga chiqdi (Olimlardan bir nechtasi muzokaraga chiqdi).*

5. **Joy va payt munosabatini** anglatadi. Qaratqich oʻrin yoki payt bildirgan soʻzlardan boʻlganda bir predmetning *joy, payt bilan munosabatini* ifodalaydi: *Arabistonning qimizi, tongning yumshoq shamollari.*

6. **Subyektning harakat bilan boʻlgan munosabatini** ifodalaydi. Bunday chogʻda subyekt qaratqich bilan, uning harakati qaralmish bilan ifodalanadi. Bundan anglashiladiki, bu konstruksiyada qaralmish feʼl otlardan boʻladi: *Xalimaning kuylashi, Bulbulning sayrashi.*

7. **Harakat bilan obyekt munosabatini** ifodalaydi. Bunday chogʻda obyekt qaratqich bilan, harakat qaralmish bilan ifodalanadi. [*Gʻulomov,1941:23*]

Bunda ham qaralmish feʼl otlardan boʻladi, biroq u majhul holda koʻrinadi, chunki bunda subyekt aniq boʻlmaydi. Bu birikma gapning nafaol tuzilmasidagi holatning bir koʻrinishidir, bu qaratqichning nafaol tuzilmasidir (oltinchi boʻlimda koʻrsatganimiz qaratqichning faol tuzilmasidir); *Maqolaning yozilishi, musiqaaning chalinishi.*

8. **Biror ortqlik sifatiga koʻra ajratib koʻrsatilgan qismni** ifodalaydi. Bunday chogʻda qaratqich *toʻdani*, qaralmish qismni bildiradi. Bu oʻrinda qaratqich oshirish sifati maʼnosini ham beradi. Bunday chogʻlarda qaralmish odatda sifatlardan boʻladi: *yaxshilarning yaxshisi, qovunlarning shirini.* Baʼzan qaralmishning ot bilan ifodalanishi ham mumkin, biroq u mazmunan sifatga koʻchadi: *yigitlarning yigiti (yigitlarning yaxshisi), shaharlarning shahari (shaharlarning yaxshisi) qovunlarning shakari (kovunlarning shakarga oʻxshash shirini).* [*Gʻulomov,1941:25*]

Belgisiz qaratqichning maʼno anglatishidagi xususiyatlari quyidagicha:

1. **Belgisiz qaratqichda soʻzlaganimiz aniqlik xoslik, umuman xoslik;** oʻringa, paytga munosabat maʼnolarini ifoda etadi: *Oybek asarlari, maktab binosi, togʻ yoʻllari, tong shamoli.*

2. **Ikki predmetning bir-biriga oʻxshatilganligini** bildiradi:

Joʻra kofir—qahraman er,

Qorlarda qon yaproqlari.

(Oybek)

3. **Obyekt bilan harakat munosabatini** koʻrsatadi. Buning belgisi qaratqichning yettinchi boʻlimidan farqi shunday: shu birikma qaratqich bilan qaralmish faqat munosabatidan iborat boʻlganda, doim belgisi holda qoʻllanadi. Belgisiz qoʻllanish esa, payt maʼnosida odatdagidan koʻra tezlikni ifodalovchi ergash gaplarda uchraydi: *Qoʻngʻiroq chalinishi bilan Salima oʻrnidan turdi.*



4. **Nomiga qo'yilganlik ma'nosini** ifodalaydi: “Bobur” bog'i, “Sharq yulduzi” gazetasi „Guliston” jurnali.

5. **Kun, oy, fasl so'zlarining nomlarini** ifodalaydi. Bunda aniq nom qaratqich vazifasida keladi: *kuz fasli, shanba kuni, iyun oyi*.

6. **Ota ismi (sharifni) ni** ifodalaydi. Bunda ota ismi qaratqich vazifasida bo'lib, qaralmish „o'g'il” yoki „qiz” so'zidan bo'ladi: *Nazira Karim qizi Kamolova, Tohir Botir o'gli Salimov*.

7. **Subyekt bilan obyektning munosabatini** ifodalaydi: *Ahmad kelishi bilan, men ketdim*.

8. **Biror predmetning qanday atalishini, aniq atalishini** bildiradi, bunday chog'da aniq nom qaratqich vazifasida keladi; “*Palmal*” sigareti, *turkman xalqi* v. b. [Ўзбек тили грамматикаси, 1975:561]

Ikki ot qaratqich kelishigi qo'shimchasiz qo'llanganida aniqlovchi—qaratuvchi aloqasiga kirishib, shunday ma'nolarni ifoda etadi:

1. Biror predmetning nimadan ishlanganini, umuman materialni bildiradi:

Oq, kalta atlas ko'ylak Dildoraga xo'p yarashgan.

Bu holat ikki xil ko'rinishga ega:

a) *aniqlanmish bilan anglatilgan predmetning asosan shu materialdan* (aniqlovchi orqali bildirilgan materialdan) bo'lganligini ko'rsatadi: *taxta ko'prik, mis ko'za, shoyi ko'ylak, temir pichoq, loy tuvak, cho'yan qozon* v. b.

b) *o'sha predmetning tarkibida shu materialning qisman borligini* bildiradi: *ganch devor, zar do'ppi, yog' bo'yoq* v. b.

Bunday chog'da bu birikmaning aniqlovchisi sifatlovchiga juda yaqinlashadi: egalik ma'nosini ifodalovchi sifatlovchilar (masalan, „li” bilan yasalgan sifat ila ifodalangan sifatlovchilar)ning mazmunini beradi: *yog' bo'yoq — yog'li bo'yoq; zar do'ppi — zarli do'ppi; ganch devor — ganchli devor* v. b.

2. Xoslik, maxsuslikni ifoda etadi:

Sochiq, sovun, tish sho'tka olib tez yuvunardi.

3. Biror predmetning dastlabki chiqish o'rnini, biror joyga va shuning kabilarga munosabatini, turini bildiradi: *Koson jo'xori, Qo'qon arava, Xitoy lagan, fransuz atir, namangan olma, Misr paxta,* v. b. [Ўзбек тили грамматикаси, 1975:567]

Qaratqichli sintagmaning birinchi tipi aniqlovchilik—qaratuvchilik holatini har doim saqlaydi; ikkinchi, uchinchi tipi esa, u qadar emas. Ikkinchi, uchinchi tipi (ayniqsa shu so'nggisi) qo'shma so'z hosil etish vazifasini ham bajara oladi (bu xususiyat birinchi tipda ham ba'zan uchraydi).

Eski yozuv tilida kelishiklar bilan, shuningdek yordamchilar bilan qo'llanuvchi so'zlarni ham qaratqich shakli bilan qo'llash ancha kuchli bo'lgan (bular doim qaralmishsiz qo'llangan), hozirgi tilimizda esa, bu hodisa yo'q deyarli darajadadir. (ba'zan she'riy asarlarda uchraydi), hozir unday o'rinlar qaratqichsiz beriladi. Yuqoridagi hodisa (qaratqichli qo'llash) jonli tilda ham bir qadar uchraydi. Misollar: Meningdek ming *gadoning xun bahosi*.

(Xorazmiy)



Ko'kan o'zi mening bilan xo'p og'ayni.

(G'. G'ulom)

Mening uchun bir shahzoda o'lmasin.

(„Kuntug'mish“)

Mening uchun o'lib ketsang burgut,sor,

Sening uchun o'lmaymikan Zulfiqor.

(„Ravshanxon“)

Sening minan qizlar savdo qiladi.

(„ Kuntug'mish“)

Xalqi sahar yuk ortadi bizning bilan.

(“Kuntug'mish ”)

Qadimgi yozuv tilida qaratqichning kelishik olgan holda “ning” + kelishik) qo'llanganligi ham ko'rinadi: *san + da —sanningda* („*Qudatg'u bilig*“). Qaratqich o'z qaralmishi bilan birikib, bir butun bo'lib, qaratqichli sintagmani tashkil etadi, buni yuqorida ko'rdik. Tilimizda qaratqichli sintagmaning forsiy shakllari ham uchraydi. Ular eskida tilimizga kirib qolgan bo'lib, hozir ham o'sha shaklda qo'llanadi. Bunday sintagmaning bugungi tilimizda ishlatilmaydi, yoki juda kam hollarda ishlatiladi.

Qaratqichli sintagmaning forsiy formasida bizdagi „ning” va egalik qo'shimchasi bo'lmaydi, balki boshqa shaklda bo'ladi: aniqlovchi, aniqlanmish orasida izofaviy qo'shimchasi keladi (aniqlanmishga qo'shilib keladi), shu bilan birga undagi bo'laklarning tartibi bizdagining aksi bo'ladi. Misollar:

Do'stlarning suhbatida ne xush o'lg'ay *baxsi she'r*.

Shul erur aybim, Muqimiy, *mardumi Fargonaman*.

(*Muqimiy*)

Enang edi ajab *sohibi jamol*.

(„*Alpomish*“)

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, turkiy tillarda qaratqich kelishigi qadimdan mavjud, hatto forsiy tildan kirib qotib qolgan shakllari ham uchraydi. Bu kelishik shakli belgili va belgisiz shaklda qo'llanilishiga qarab turli xil ma'nolarni o'zida namoyon qiladi, masalan xoslik, (predmetga xoslik va umumiy xoslik) predmetning material (nimadan yasalganligi), nomiga qo'yilganligi kabi. Bu esa qaratqich kelishigi kelishik kategoriyasi ichida o'ziga xos xususiyatga egalini anglatadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Баскаков Н. А. Тюркские языки. М.: Изд.вост.лит. 1960.
2. Абдурасулов Ё. Туркий тилларнинг қиёсий - тарихий грамматикаси. Т.: Фан, 2009.
3. Абдурахмонов Ғ. А., Шукуров Ш. Ш. Ўзбек тилининг тарихий грамматикаси. – Тошкент.: Ўқитувчи, 1975.
4. Ҳозирги замон ўзбек тили. – Т.: Фан, 1957.
5. Ҳозирги ўзбек адабий тили. 1-китоб, – Т.: Фан, 1966.



6. Нурмонов А., Шаҳобиддинова Ш., Искандарова Ш., Набиева Д. Ўзбек тилининг назарий грамматикаси. Морфология.–Т.:Шарқ , 2001
7. Ўзбек тили грамматикаси. I том. –Т.:Фан, 1975.
8. Нигматов Х.Г. Функциональная морфология тюркоязычных памятников XI-XII вв. –Ташкент: Фан, 1989
9. Ҳожиёв А. “Ўзбек тилшунослигининг долзарб муаммолари”. “Ўзбек тили ва адабиёти”, 2007 йил, 6 сон.
10. Нурмонов А., Шаҳобиддинова Ш. Грамматик категория муаммосига доир айри мулоҳазалар. “Ўзбек тили ва адабиёти”, 1998 йил, 6 сон.



MUNDARIJA

<i>Sirojiddinov Shuhrat</i>	O'zbek tili – xalqaro maydonda!	
I SHO‘BA. O‘ZBEK TILSHUNOSLIGI VA TILSHUNOSLIKNING NAZARIY MASALALARI		
<i>Ashirboyev Samixon</i>	O'zbek adabiy tilining tayanch dialektini belgilash yo'lida	6
<i>Hakimova Muhayyo, Rahmatova Feruza</i>	O'zbek tilida kognitiv metonimiya	11
<i>Juraqobilova Xamida</i>	She'riy asarlarda kognitiv metaforalar shakllanishida lingvomadaniy omillarning ta'siri	17
<i>Mustafayev Fizuli</i>	Kino dilində söz birləşməsi və qoşa sözlər haqqında	24
<i>Jabborov Baxrom, Sharipova Sarvinoz, Istamova Shohista.</i>	O'zbek iboralarining milliy mentalitetni ifodalashdagi o'rni	32
<i>Turdiboyev Tohir</i>	Yordamchi so'zlar masalasiga doir ayrim qarashlar	37
<i>Abjalova Manzura</i>	Hozirgi o'zbek tili leksik sathiga doir ba'zi masalalar	42
<i>Sheronov Boyirboy</i>	Sintaktik sathda mazmuniy-shakliy nomutanosiblik haqida	50
<i>Madjidova Dilorom</i>	Современные методы и проблемы прикладного языкознания	54
<i>Tolipova Dildora</i>	Лакуны в узбекских письменных литературных источниках и проблемы их перевода	59
<i>Elova Dilrabo</i>	O'zbek tilshunosligida uslubiy xoslanishni farqlash xususidagi qarashlar	67
<i>Abdullayev Jumanazar</i>	Yangi O'zbekistonning mumtoz tilshunoslik merosi, zamonaviy lingvistik qadriyati	73
<i>Israilova Saodat</i>	Turk va o'zbek tillarida rang bildiruvchi leksemalar semantikasi	84
<i>Kasimova Ziyoda</i>	Cho'lponning "Kecha va kunduz" romanidagi frazeologik birliklarning badiiy-uslubiy tahlili	88
<i>Baxodirova Shaxlo</i>	Lakuna va realiya munosabati	92



<i>Hakimov Dilshod</i>	“Biz” va “o‘z” olmoshlarining o‘zbek tilidagi funksional maqomi: struktur-semantik tahlil	98
<i>Kurbanbayev Otabek, Qodirberganova Dilnura</i>	O‘tkir Hoshimov asarlarida so‘z birikmasining turlari O‘tkir Hoshimov asarlarida so‘z birikmasining turlari	107
<i>Allaquliyeva Qunduz</i>	Ixtionimlarning lingvistik va ekstralingvistik omillar asosida yangi ma’no ifodalashi	113
<i>Isoqulova Qunduz</i>	So‘z-gaplarning noverbal vositalar bilan ifodalanishi	117
<i>Ismayilli Ayshen</i>	Sintaktik yolla yaranan mikrotoponimlar xulasə	122
<i>Davronova Zarnigor</i>	Sadriddin Ayniyning “Sudxo‘rning o‘limi” qissasidagi antroponimlarining kognitiv-semantik tahlili	132
<i>Muzaffarova Zarrina</i>	Metonimiyaning konseptual modellari	136
<i>Yusupova Aziza</i>	Metaforaning she’riy matnlarda aks etishi	140
<i>Mamarasulova Maftuna</i>	Fonosemantik g‘oyalarning rivojlanish bosqichlari	146
<i>Abdurasulova Dilnoza</i>	Ayollar nutqida konnotatsiya va murojaat birliklarining pragmatik xususiyatlari	151
<i>Soqiyeva Shirin</i>	Tilshunoslikda konseptni o‘rganishda til va madaniyatning o‘rni	157
<i>Abruyeva Zaxro</i>	O‘zbek tilidagi murojaat shakllarining konseptual tuzilishi	160
<i>Bovmanova Bashorat</i>	O‘zbek tilida halollik tushunchasining leksik-semantik ifodalanishi	164
<i>Jumaniyozova Charos</i>	Hajm-o‘lchov bildiruvchi sifatlarning nisbiylik xususiyati	168
<i>Xayrullayeva Ra’no</i>	Kichraytirish qo‘shimchalarining nutqdagi ahamiyati	172
<i>Tursunova Sojidxon</i>	“Fayzining amakisi” hikoyasidagi nutqiy akt vositasida ifodalangan ironiyalar tahlili	177



<i>Utegenova O'g'iloy</i>	Badiiy asarlarda tasviriy ifodalar	181
<i>Maxmudova Matluba</i>	Qaratqich kelishigi semantikasiga doir ayrim mulohazalar	185
<i>Xolmamatova Sarvinozxon</i>	Konnotatsiya va konnotativ birliklarning o'rganilganlik darajasi hamda turlari	191
<i>Turg'unboyeva Dilnoza</i>	Zamonaviy tilshunoslikda miqdor kategoriyasining o'rni	199
<i>O'ralova Nargiza</i>	Parsellyatsiya va metaforaning o'zaro aloqadorligi	204
<i>Jabborova Aziza</i>	O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida so'zlagan nutqidagi evfemizmlarning morfologik tahlili	209
<i>Odilova Dilobar</i>	Jahon tilshunosligida o'xshatishlarning ilmiy tadqiqi	214
<i>Nazarov Qobilbek</i>	Turli tizimdagi tillarda soma komponentli maqollarning tasniflanishi	218
<i>Mullaboyeva Shirin</i>	Til, estetik tafakkur va didning paremiologik birliklarda ifodalanishi	226
<i>G'aybullayev Erkinjon</i>	O'zbek madaniyatini ifoda etishda lakunalarning roli: Cho'lpon asarlari misolida	230
<i>Oripova Mavluda</i>	Sinestezik metaforalarning lingvomadaniy xarakteri:sinestezik metafora va milliy o'ziga xoslik	240
<i>Otaxonova Sohiba</i>	Antroponimlarning internet va yangi media makonidagi o'rni	245
<i>Shodmonaliyeva Yulduz</i>	Modallik bilan tasdiq-inkor kategoriyasining o'zaro munosabati	250
<i>Sobirova Maftuna</i>	Konchilik terminotizimi va uning o'zbek leksik tizimidagi o'rni	256
<i>Umarova Shahzoda</i>	O'zbek tilshunosligining kombinator lingvistikaning shakllanishidagi o'rni	260
<i>Turg'unova Maftuna</i>	Til taraqqiyotida kognitiv tilshunoslikning o'rni	270
<i>Muratova Nafisa</i>	Tilak va tabrik nutqiy aktida ekstralingvistik	274



	vositalarning o'rni	
<i>Murotov Hamro</i>	Reklama matnlarining tasnifi	280
<i>Normuminov Laziz</i>	Qo'chqor Norqobil hikoyalarda xalqona so'zlashuv, ibora va maqollarning qo'llanishi	285
II SHO'BA. AMALIY TILSHUNOSLIK VA LINGVODIDAKTIKA MUAMMOLARI.		
<i>Xolmanova Zulxumor</i>	Tilning ma'lumotlarni saqlash va yetkazish funksiyasi	289
<i>Qurbonova Munavvara</i>	Ontolingvistika va pragmalolingvistika munosabatida deyktik birliklarning o'rni	297
<i>Ruzibayeva Nigoraxon</i>	Psychological needs in the language classroom	303
<i>Abdurahmonova Muqaddas</i>	Ментальные омонимы в когнитивной лингвистике	308
<i>Umurzoqova Marhabo</i>	Badiiy matnda ayol lisoniy shaxs tiplari xususida	317
<i>Abjalova Manzura</i>	O'zbek tili multikorpusi – zamonaviy ta'limiy tizim	321
<i>Ruzmetova Novval</i>	Роль узбекских народных традиций в социокультурном развитии студентов	326
<i>G'ulomova Nargiza</i>	Alisher Navoiy mualliflik korpusini yaratishda statistik ma'lumotlarning muhimligi	335
<i>Dedaxanova Muazzam</i>	Lingvistik ekspertizaning yuzaga kelishi va shakllanish tarixi	344
<i>Shamsiyeva Manzura</i>	Animatsion filmlarning aksiolingvistik jihatlari	347
<i>Xudaykulova Shaxnoza</i>	O'zbek tili diskursida global qadriyatlarining aksiolingvistik integratsiyasi	353
<i>Ibragimova Sayyora</i>	Псевдонимы узбекских и русских писательниц: генезис, семантика и когнитивные особенности	357
<i>Tilyabayev Kamil</i>	Благодарные: из эмоционального опыта	361



	изучения узбекского языка как второго	
<i>Alimardanov Elyor</i>	Xorazm dialektal zonasining qipchoq shevali areallari	369
<i>Bozorova Sabohat</i>	Gazeta tili va publitsistik janrlarning lingvostilistik xususiyatlari	372
<i>Abduvoxidova Mavzuna</i>	Обучение грамматике в условиях коммуникативного подхода	377
<i>Mamadayupova Vasila</i>	Katta yoshdagilarning xorijiy til o'rganishi	381
<i>Azizova Feruza</i>	Raqamli texnologiyalarning til evolyutsiyasiga ta'siri: XXI asrda yozma va og'zaki muloqotning transformatsiyasi	385
<i>Abdullayeva Roxila</i>	Xarakter ifodalovchi birliklarning freym tahlili	389
<i>Yusupova Shahzoda</i>	Suggestiv nutq ta'sirchanligini oshirishda sifatlarning o'rni	393
<i>Mamirova Xayriniso</i>	Ko'p ma'noli so'zlarni qayta ishlashning gibridd modellari	398
<i>Nabiyeva Parvina</i>	Assotsiativ tezaurus: til tasviri va inson ongining modellashtirilishi	405
<i>O'rinova Zarifa</i>	Iqtiboslarning intertekstual tezaurusda aks etishi	410
<i>Rayimjonova Matluba</i>	Rauf Parfi she'riyati leksikasini chastotali lug'at asosida tadqiq qilish muammolari va yechimlari	414
<i>Turobova Nargiza</i>	Ulug'bek Hamdam ijodining lingvopragmatik tahlilida presuppozitsiya	418
<i>Abdullajonova Madina</i>	"Fiziologik xatolar"ni disgrafiyadan farqlash masalasi	424
<i>Pulatova Umriniso</i>	Yoshlar slengining ayrim o'ziga xos hududiy xususiyatlari	428
<i>Imomova Ismigul</i>	Dramatik matnlarda qo'llanilgan barqaror birikmalar va maqollarning intertekstual ohang va mazmunini boyitishdagi roli	435
<i>Arolova Nafisa</i>	Til o'zlashtirishda leksik portlash hodisasi	440
<i>Tursunboyeva Fayiza</i>	Korpus lingvistikasining diniy matnlardagi o'rni	443



<i>Amrullayeva Mohinur</i>	O'zbek tilidagi ayrim fe'l-atvor frazemalarining semantik tasnifi va uslubiy xususiyatlari	450
<i>Mirnosirova Dilbar</i>	Bolalar verbal assotsiatsiyalarining ayrim sintaktik xususiyatlari	454
<i>Aminova Zilola</i>	Darsdan tashqari mashg'ulotlarda o'zga tili o'quvchilarning nutqini o'stirish	462
<i>Muratova Ademi</i>	Multilingualism and bilingualism in turkic-speaking countries: contemporary challenges and development prospects	466
<i>Umurzakova Zuxraxon</i>	Ona tili darslarida interaktiv raqamli resurslarni tatbiq etishning didaktik qulayligi	472
<i>Maxmudjonova Nargizaxon</i>	Tilshunoslarga bog'lab berilgan tomorqa...	477
III SHO'BA. MADANIYATLARARO MULOQOT VA O'ZBEK TILI TARAQQIYOTI		
<i>Uluqov Nosirjon, Solixodjayeva Xavasxon</i>	O'zbek sayillari va ayrim turk bayramlarining etnolingvistik hamda lingvokulturologik tahlili	481
<i>Mirzodjanova Malika</i>	Сравнительный семантический анализ употребления английских “over”, “above” и их таджикских эквивалентов	489
<i>Komilova Gavharoy</i>	Nutq tadqiqida yangi yondashuvlar	484
<i>Pulatova Zamira</i>	Роль межкультурной коммуникации в процессе изучения языков	497
<i>Moldokulova Elina</i>	Сохранение узбекской культурной идентичности через язык и традиционный костюм в эпоху глобализации	501
<i>Yo'ldoshxonov Javohirbek</i>	Микротопонимы как ономастическая реалья: сравнительный анализ ташкента и лондона	505
<i>Abduqodirova Zebo</i>	The role of lingvocultural competence in the translation of specialized ecological texts. (English and Uzbek languages)	509



<i>Otamirzayeva Sug'diyona</i>	Teaching legal english in uzbek context: challenges of terminology	514
<i>Sayfiyeva Komila</i>	Fitonim komponentli o'zbek va ingliz maqollarining madaniyatlararo qiyosiy tadqiqi	521
<i>Madjidova Maftuna</i>	Лингвосоматические единицы которые характерные для арабской культуры	529
<i>Xasanova Sohijamol</i>	Ingliz va o'zbek tillarida "yaxshilik" va "yomonlik" kategoriyalarining lingvokulturologik tahlili	534
<i>Lafasova Mavjuda</i>	Xorij tilshunosligida o'xshatishlar tadqiqi	539
<i>Olimova Mushtariybonu</i>	O'zbek va ingliz xalq maqollaridagi "omad" va "omadsizlik" konseptlarining qiyosiy tahlili	544
IV SHO'BA. O'ZBEK TILINING XORIJDA O'QITILISHI VA O'ZARO HAMKORLIK MASALALARI		
<i>Akalin Ahmet</i>	<i>Kültür Taşıyıcısı Olarak Özbek Dilinin Diplomatik Fonksiyonu</i>	549
<i>Rahmonqulov Abdunazar</i>	O'zbek va tojik tillari interferensiyasi haqida	555
<i>Rafibayeva Nasiba, Mingboyeva Oypari</i>	Лингвистика и страноведческий аспект в преподавании иностранного языка	559
<i>Xakimova Mavzunadjon</i>	Лингвистическое табу и стратегия эвфемизации в таджикском и английском языках	563
<i>Musurmankulova Shaxribon</i>	Turk tiliga xos ayrim frazemalar tahlili	569
<i>Xodjayeva Mashhura</i>	Влияние глобализационных тенденций на методику обучения иностранным языкам	576
<i>Erkaboyeva Havojon</i>	Translation studies and the internationalization of the uzbek language	581



<i>Axmedova Niluzar</i>	Emotsional leksikaning semantik-pragmatik talqini: ingliz va o'zbek tillari misolida	584
V SHO'BA. TIL TARIXI VA TURKIY TILLAR TADQIQOTLARI		
<i>Seyhan Tanju</i>	Ali Şir Nevâyî ve Üslubunda Fiillerin Yeri	589
<i>Abdushukurov Baxtiyor</i>	O'zbek tilining tarixiy takomili va buguni	604
<i>Rahimi Farhad</i>	Nezrali'nin Çağatay Türkçesi Sözlüğünün Yanlışıları Üzerine	611
<i>Jafarzade Vahide</i>	Mustafa Zəririn "Siyərün-nəbi" əsəri haqqında bəzi qeydlər	640
<i>Muhammadiyahva Dilafro 'z</i>	"Boburnoma" parallel korpusini yaratishdagi tarjima tamoyillari	650
<i>Bo'ronov Anvar</i>	Poloves-qipchoq tillari maishiy leksikasi milliy identifikatsiyalash mezoni sifatida	657
<i>Xo'janiyazova Shahnoza</i>	Alisher Navoiyning "Sab' ai sayyor" asaridagi idish-tovoq nomlarining leksik-semantik xususiyatlari	665
<i>Xolmurodova Mushtariy</i>	"Nasoyim ul-muhabbat" asaridagi tibbiy terminlar tahlili	670
<i>Mirzayeva Ulker</i>	Yunan mənəbələrində işlənən Azərbaycan antroponimlərinin leksik-semantik təhlili	676
<i>Babazade Rahshane</i>	Mustafa Zəririn "Yüz hədis və yüz hekayə" əsərində zərflər	684
<i>Yodgorov Hamid</i>	"Qo'noq" umumturkiy leksemasining etimologiyasi	697
<i>O'razova Iqbol</i>	Frazemalar kognitiv semantikaning o'rganish obykti sifatida	701
<i>Azizzade Turkan</i>	R.O.Şor Yafəs-türk dil əlaqələri haqqında	705
<i>Saygin Muhterem</i>	Klasik Türk Edebiyatının Doğu Sahasında Sevgili İçin Kullanılan Bir İfade Körke Bay (Körkke Bay,	711



	Görge Bay)	
<i>Hamishog'lu Meryem</i>	Türkçenin İlk Sözlüğü Dîvânu Lugâti't-Türk'ten Özbek Türkçesine Bitki Adları	718
<i>Bakirov Qudratillo</i>	Turkiy dunyoda vaqt tushunchasi va uning o'rganilishi	734
<i>Sattorova Shahnoza</i>	O'zbek va turk tillarida bir xil etimologiyaga ega o'simlik nomlarining qiyosiy tahlili	739
<i>Maqsudova Feruza</i>	Muqaddas qadamjo nomlari – onomastika sohasining o'rganish obyekti sifatida	745
<i>Azizova Nilufar</i>	“Devonu lug'otit turk”dagi o'z qatlamga oid ijtimoiy munosabat semali leksemalar	750
<i>O'tkirbek Muhammad Sobir</i>	Arba'in she'rlarda “hayit” so'zining lingvopoetik timsollari	756
<i>Siddiqova Naimaxon</i>	Eskirgan so'zlarning eskirmagan ma'nolari	760
<i>Qasimova Sema</i>	“Kitabi-Dədə Qorqud” matnlərində qadin-kishi müraciət formalarinin üslubi, linqvistik və psixolinqvistik tahlili	766
<i>Turdiyeva Roza</i>	O'zbek, qoraqalpoq va ingliz tillaridagi maqollarda zoonimlarning umumiy va milliy xususiyatlari	774